

*Cəfərov Elxan Orxan oğlu,
iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru, dosent,
Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti,
E-mail:elkhan.jafarov@inbox.ru
© Cəfərov E.O., 2022*

UOT - 657.1

**“HÖKUMƏT SUBSİDİYALARININ UÇOTU VƏ HÖKUMƏT YARDIMI HAQQINDA
MƏLUMATIN AÇIQLANMASI” ADLI 20 №-Lİ BEYNƏLXALQ MÜHASİBAT UÇOTU
STANDARTINA UYGUN MALİYYƏ ƏMƏLİYYATLARININ UÇOTDA
ƏKS ETDİRİLMƏSİ XÜSUSİYYƏTLƏRİ**

X Ü L A S Ə

Tədqiqatın məqsədi - “Hökumət subsidiyalarının uçotu və hökumət yardımı haqqında məlumatın açıqlanması” adlı 20 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartında maliyyə əməliyyatlarının, təqdim olunan tələblərin Azərbaycanda qəbul olunmuş normativ-hüquqi aktlar və elmi-nəzəri yanaşmalar əsasında mühasibat uçotunda əks etdirilməsi xüsusiyyətlərinin tətbiqi vəziyyəti tədqiq edilmişdir.

Tədqiqatın metodologiyası - standartın tələbləri əsasında maliyyə əməliyyatlarının mühasibat uçotunda əks etdirilməsi ilə bağlı tədqiqatın aparılması zamanı sintez, analiz və müqayisə kimi metodlarından istifadə edilmişdir.

Tədqiqatın tətbiqi əhəmiyyəti - kommersiya təşkilatlarının maliyyə resurslarının generasiya olunmasında əhəmiyyətliyin nəzərə alaraq, onlar tərəfindən hesabatlılığın hazırlanması prosesində “Hökumət subsidiyalarının uçotu və hökumət yardımı haqqında məlumatın açıqlanması” adlı 20 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartının tətbiqi ilə bağlı maliyyə əməliyyatlarının mühasibat uçotunda daha etibarlı və şəffaf əks etdirilməsi üzrə təhlillər aparılmışdır.

Tədqiqatın nəticələri - kommersiya təşkilatlarında fəaliyyətlərin fasiləsiz həyata keçirilməsinə hesablanan yüksək maliyyə göstəricilərinin əldə olunması məqsədi ilə “Hökumət subsidiyalarının uçotu və hökumət yardımı haqqında məlumatın açıqlanması” adlı 20 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartının tətbiqi nəticəsində həmin hesabatlarda əks olunan maliyyə informasiyasının keyfiyyət xüsusiyyətlərinin artırılmasını təmin edən araşdırmalar aparılmışdır.

Tədqiqatın orijinallığı və elmi yeniliyi – “Hökumət subsidiyalarının uçotu və hökumət yardımı haqqında məlumatın açıqlanması” adlı 20 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartında göstərilən ayrı-ayrı maddələrin açıqlanmasına dair Azərbaycanda qəbul olunan normativ hüquqi aktlar və elmi-nəzəri yanaşmalar əsasında maliyyə əməliyyatlarının mühasibat uçotunda əks etdirilməsi xüsusiyyətləri üzrə şərhlər verilmişdir.

Açar sözlər: hökumət subsidiyaları, hökumət yardımı, aktivlərə aid olan subsidiyalar, gəlirə aid olunan subsidiyalar, bağışlama subsidiyalar, qeyri-monetar hökumət subsidiyaları.

GİRİŞ

“Hökumət subsidiyalarının uçotu və hökumət yardımı haqqında məlumatın açıqlanması” adlı 20 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartı müəssisələr tərəfindən 1 yanvar 1984-cü il tarixdən etibarən maliyyə hesabatları üçün qüvvəyə minmişdir.

2007-ci ildən 2018-ci ilədək hesabat dövrlərini əhatə etməklə “Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları Fondu” tərəfindən dərc olunmuş və tətbiqi nəzərdə tutulan digər Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarında və ya Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartlarında göstərilmiş maddələrin uçota alınması xüsusiyyətləri aidiyyəti üzrə müvafiq düzəlişlərlə “Hökumət subsidiyalarının uçotu və hökumət yardımı haqqında məlumatın açıqlanması” adlı 20 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartının 2018-ci ilin buraxılışında əks etdirilmişdir.

Standartın tətbiqi sahəsi

Bu standart hökumət subsidiyalarının uçot və açıqlanması, həmçinin digər hökumət yardımları formalarının açıqlanmasını təmin edən tələblərin tətbiqini müəyyən edir və Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyinin Kollegiyasının 30 yanvar 2017-ci il tarixli Q-01 Nəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına əsasən mühasibat uçotunun aparılması Qaydaları”nda göstərilmiş Mühasibat Uçotunun Hesablar Planına əsasən hökumət subsidiyalarının hərəkəti üzrə maliyyə əməliyyatlarının uçotu aşağıdakı hesablarda ümumiləşdirilir:

444 – Uzunmüddətli məqsədli maliyyələşmələr və daxilolmalar;

544 – Qısamüddətli məqsədli maliyyələşmələr və daxilolmalar.

Əsas anlayışlar

Hökumət qurumlarına – hökumətin özü, dövlət orqanları və müvafiq icra hakimiyyəti orqanları, habelə beynəlxalq təşkilatlar aid edilir.

Hökumət yardımı – müəyyən meyarlara cavab verən müəssisə və ya bir sıra müəssisələrə əldə ediləcəyi müvafiq iqtisadi səmərənin təmin edilməsinə yönəlmiş dövlətin həyata keçirdiyi fəaliyyətini nəzərdə tutur.

Hökumət subsidiyaları – müəssisənin əməliyyat fəaliyyəti ilə əlaqədar müəyyən şərtlərin keçmişdə və ya gələcəkdə yerinə yetirilməsi nəticəsində müəssisəyə resursların köçürülməsi formasında göstərdiyi hökumət yardımınıdır.

Aktivlərə aid olan subsidiyalar – verilməsinin əsas şərti ilə subsidiyanı almaq hüququna malik olan müəssisə tərəfindən uzunmüddətli aktivlərin satın alınmasını, tikilməsini və ya digər yolla əldə edilməsini tələb edən hökumət subsidiyalardır.

Gəlirə aid olunan subsidiyalar – uzunmüddətli aktivlərin satın alınmasını, tikilməsini və ya digər yolla əldə edil məsini tələb etməyən subsidiyalardır (maddələr: 3-6).

Hökumət subsidiyaları

Bütün hökumət subsidiyaları, o cümlədən ədalətli dəyərlə qiymətləndirən qeyri-monetar subsidiyalar yalnız aşağıda göstərilən iki şərtə əməl olunmasına dair əminlik yarandığı halda, maliyyə hesabatlarında tanına bilər:

- a) müəssisənin subsidiyaların alınması ilə bağlı şərtləri yerinə yetirəcəyi;
- b) subsidiyaların alınacağı təqdirdə.

Yəni müəssisə tərəfindən yalnız subsidiyanın alacağı faktı, onun müəssisənin mühasibat uçotunda tanınması üçün kifayət deyildir. Bununla yanaşı, subsidiyanın alınması da, öz-özlüyündə onunla bağlı şərtlərin yerinə yetirildiyini və ya yerinə yetiriləcəyini təsdiqləmir (maddələr: 7-8).

AUDİT 2022, 3 (37), səh.3-17.
AUDIT 2022, 3 (37), pp. 3-17.

Misal 1.

Müəssisə yeni mətbəə avadanlığı almaq məqsədi ilə 200, 000 manat məbləğində yardım üçün dövlətə müraciət edir. Subsidiya şərtlərinə əsasən subsidiya müəssisəyə verildiyi halda müəssisə bu avadanlıqdan ən azı beş il istifadə etməlidir. Bu şərtlərə uyğun olaraq subsidiya müəssisəyə verildiyindən birinci şərtə (almaq ehtimalı) əməl olunmuşdur. İkinci şərtə gəldikdə isə, müəssisə, mətbəə avadanlığının 5 il müddətində işlək vəziyyətdə saxlanması mümkünlüyü ilə bağlı qiymətləndirmə aparmalıdır. Bununla yanaşı, müəssisə subsidiyanı aldıqdan sonra, onun maliyyə hesabatında tanınması üçün göstərilən avadanlığın 5 il müddətində tələb olunan normalara uyğun olaraq istismar olacağını təsdiqləmir.

Hökumət subsidiyalarının tanınması üzrə mühasibat yazılışları verilir:

Maliyyə əməliyyatının adı	Debet	Kredit	Məbləğ (manatla)
Şərtlər əsasında uzunmüddətli hökumət subsidiyalarının alınması (5 illik)	223	444	200,000
1-ci hesabat dövründə hökumət subsidiyalarının uçota alınması	444	544	40,000

Hökumət subsidiyaları, onların pul vəsaitləri və ya dövlət qarşısında öhdəliyin azalması formasında əldə edilməsindən asılı olmayaraq, eyni şəkildə uçota alınır (maddə 9).

Misal 2.

Müəssisənin 31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə hesabatlarında dövlət qarşısında qısamüddətli vergi öhdəlikləri 55,000 manat məbləğində olmuşdur. Dövlət subsidiyasının verilməsi şərtlərinə uyğun olaraq, dövlət tərəfindən 15 min manat məbləğində kənd təsərrüfatı məhsullarının emalı üzrə avadanlığın hazırlanması təqdirdə dövlət qarşısında ödənilməsi müəyyən olunmuş öhdəliklər subsidiya şəklində uçota alınacaq.

Hökumət subsidiyalarının tanınması üzrə mühasibat yazılışları verilir:

Maliyyə əməliyyatının adı	Debet	Kredit	Məbləğ (manatla)
Vergi öhdəliklərinin uçota alınması	211,217	545	55,000
Hökumət subsidiyalarının tələbləri əsasında avadanlığın hazırlanması üzrə məsrəflərin tanınması	202	201, 538, 533, 522, 112, 102	55,000
Şərtlər əsasında qısamüddətli hökumət subsidiyalarının uçota alınması	545	544	55,000

Dövlət tərəfindən alınmış bağışlanan borclar, onların bağışlanan borc kimi sayılması üçün müəyyən şərtlərin yerinə yetiriləcəyinə dair əsaslandırılmış ehtimal mövcud olduğu halda, hökumət subsidiyasına aid edilməklə uçotda əks olunur (maddə 10).

Misal 3.

01.01.2020-ci il tarixinə müəssisənin dövlət tərəfindən götürülmüş borclarının məbləği 25,000 manat təşkil etmişdir. Dövlət subsidiyasının şərtlərinə əsasən, müəssisə 2020-ci ildə Maliyyə Hesabatların Beynəlxalq Standartlarına uyğun olaraq 25,000 manat məbləğində mühasibatlıq xidməti göstərməli idi.

Hökumət subsidiyalarının tanınması üzrə aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

AUDİT 2022, 3 (37), səh.3-17.

AUDIT 2022, 3 (37), pp. 3-17.

Maliyyə əməliyyatının adı	Debet	Kredit	Məbləğ (manatla)
Qısamüddətli borcların alınması	223	501,504	25,000
Şərtlər əsasında müəyyənləşdirilmiş xidmətlərin göstərilməsi	202	201, 538, 533, 522, 112, 102	25,000
Şərtlər əsasında hesabat dövründə hökumət subsidiyalarının uçota alınması	501,504	544	25.000

Bazardan aşağı faiz dərəcəsi ilə dövlət kreditindən əldə edilən fayda dövlət qrantı kimi qəbul edilir. Kredit “Maliyyə alətləri” adlı 9 №-li Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartına əsasən tanınmalı və ölçülməlidir. Aşağı bazar faiz dərəcəsi istifadənin faydası MHBS 9-a uyğun olaraq müəyyən edilmiş kreditin ilkin balans dəyəri ilə alınan pul vəsaitləri daxilolmaları arasındakı fərq kimi ölçülməlidir. Həmin fayda bu Standarta uyğun olaraq uçota alınır. Müəssisə kreditdən əldə edilən faydanın əvəzlənməsi gözlənilən xərcləri müəyyən edərək yerinə yetirilən və ya yerinə yetirilməli olan şərtləri və öhdəlikləri nəzərə almalıdır. (maddə 10A).

Misal 4.

Müəssisə dövlət qurumundan 1 il müddətinə 4 faiz dərəcəsi ilə ödənilməsinə nəzərdə tutulan və ya 10 faizlə müəyyən edilmiş bazar faiz dərəcəsi ilə aşağı olmaqla 110.000 manat məbləğində dövlət zəmanətli kredit alır.

Hökumət subsidiyalarının tanınması üzrə aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

Maliyyə əməliyyatının adı	Debet	Kredit	Məbləğ (manatla)
“Maliyyə alətləri” adlı 9 №-li Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartına əsasən pul vəsaitlərinin daxil olması - 110,000 (100,000 *10%)	223	504	110,000
“Maliyyə alətləri” adlı 9 №-li Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartına əsasən müəyyən edilmiş kreditin ilkin balans dəyərinin ödənilməsi - 110,000/1.1.	504	223	100,000
Şərtlər əsasında hesabat dövründə hökumət subsidiyalarının uçota alınması	504	544	10.000
Bazardan aşağı faiz dərəcəsi ilə dövlət tərəfindən verilən kredit üzrə faizlərin hesablanması - 100.0001 * 4.0%	751	537	4,000
Bazardan aşağı faiz dərəcəsi ilə dövlət tərəfindən verilən kredit üzrə faizlərin ödənilməsi	537	223	4,000
Maliyyə xərcinin zərərə silinməsi	801	751	4,000
Hökumət subsidiyalarının gəlirdə əks olunması (110,000 – 100,000)	544	611	10,000
Eyni zamanda	611	801	10,000

Hökumət subsidiyasının tanınmasından sonra, onunla bağlı bütün şərti öhdəliklər və şərti aktivlərin “Qiymətləndirilmiş öhdəliklər, şərti öhdəliklər və şərti aktivlər” 37 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartının tələblərinə əsasən uçota alınması təmin edilir (maddə11).

Misal 5.

Müəssisə işçilərin peşəkarlığının artırılması üçün fayda verməyən işçilərin işdən azad olunması istiqamətində siyasətinin həyata keçirilməsi şərti ilə 40,000 manat məbləğində qısamüddətli hökumət subsidiyasını əldə etmişdir.

Hökumət subsidiyalarının tanınması üzrə aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

AUDİT 2022, 3 (37), səh.3-17.

AUDIT 2022, 3 (37), pp. 3-17.

Maliyyə əməliyyatının adı	Debet	Kredit	Məbləğ (manatla)
Qısamüddətli borcların alınması	223	544	40,000
Qiymətləndirilmiş öhdəliklərin xərcdə uçota alınması	731	511	40,000
Şərtlər əsasında tanınmış məsrəflərin xərcə silin-məsi	801	731	40,000
Hökumət subsidiyasının gəlirə aid olunması	544	611	40,000
Eyni zamanda	611	801	40,000

Hökumət subsidiyaları, onların kompensasiya edəcəyi müvafiq xərclərə uyğunlaşdırılması tələb olunan hesabat dövrləri ərzində müntəzəm olaraq gəlir kimi mənfəət və zərər haqqında hesabatda tanınmalı və birbaşa olaraq kapitalın müvafiq hesabının kreditində əks etdirilməlidir (maddə12).

Bu o deməkdir ki, hökumət subsidiyaları, onların alındığı dövrdə “Maliyyə hesabatlarının təqdimatı” 1 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartına əsasən gəlir kimi tanınması hesablama metoduna uyğun gəlmədiyi üçün müvafiq xərclərin tanındığı hesabat dövründə gəlir kimi tanınır.

Misal 6.

Müəssisəyə marketing xidmətinin göstərilməsi üzrə fəaliyyətini təşkil etmək məqsədi ilə 2 il müddətində məsrəflərin kompensasiya edilməsinə dair 14,000 manat məbləğində subsidiya almış və həmin subsidiyalar məsrəflərin çəkildiyi müddət üzrə gəlir kimi tanınmalıdır.

Bu maliyyə əməliyyatlarının əks etdirilməsi üzrə aşağıdakı müxəbirəlmələr verilməlidir:

Maliyyə əməliyyatının adı	Debet	Kredit	Məbləğ (manatla)
Uzunmüddətli dövlət subsidiyalarının alınması	223	444	14,000
Hesabat dövründə dövlət subsidiyalarının uçotda əks olunması	444	544	7,000
Hesabat dövründə dövlət subsidiyalarının zərərdə tanınması	801	701	7,000
Hesabat dövründə hökumət subsidiyası üzrə gəlirin tanınması	544	611	7,000
Eyni zamanda	611	801	7,000

Dövlət subsidiyalarının mühasibat uçotunda subsidiyanın mənfəət və ya zərərdən kənarında nəzərdə tutan kapital metoduna və subsidiyanın bir və ya bir neçə hesabat dövrlərinin mənfəət və ya zərərində tanınmasını nəzərdə tutan gəlirin yanaşması metoduna rast gəlmək olar (maddələr:13-16).

Misal 7.

Müəssisə on il müddətində istifadəsi nəzərdə tutulan, torpaq, tikili, avadanlıqlar kateqoriyasına aid olunan frezer dəsgahının alınması üçün 200,000 manat məbləğində qısamüddətli hökumət subsidiyası vəsait əldə etmişdir.

Hər iki metod əsasında aşağıdakı mühasibat yazılışları verilməlidir:

AUDİT 2022, 3 (37), səh.3-17.

AUDIT 2022, 3 (37), pp. 3-17.

a) Kapital metodu əsasında;

Maliyyə əməliyyatının adı	Debet	Kredit	Məbləğ (manatla)
Hesabat dövründə hökumət subsidiyalarının alınması	223	544	200,000
Hesabat dövründə müəssisənin dövrüyyə vəsaiti hesabına alınmış torpaq, tikili, avadanlıqlar üzrə tanınmış məsrəflərin uçota alınması	113	531	300,000
Hesabat dövründə kapital yanaşması metoduna əsasən torpaq, tikili, avadanlıqların balansda götürülməsi	111	113	300,000
Hesabat dövründə hökumət subsidiyalarının kapital ehtiyatlarına aid edilməsi	544	335	200,000
Hesabat dövründə kapital ehtiyatları ilə əlaqəli məsrəflərin tanınması	335	202	200,000
Hesabat dövründə hökumət subsidiyalarının hesabına torpaq, tikili, avadanlıqlar məsrəflərdə uçota alınması	202	531	200,000
Hesabat dövründə hökumət subsidiyalarının hesabına torpaq, tikili, avadanlıqlar ödənilməsi (200 +300)	531	223	500,000
Hesabat dövründə kapital yanaşması metoduna əsasən balansda əks etdirilmiş torpaq, tikili, avadanlıqlar üzrə amortizasiyanın hesablanması (300*10%)	202	112	30,000

b) Gəlir metodu əsasında;

Maliyyə əməliyyatının adı	Debet	Kredit	Məbləğ (manatla)
Şərtlər əsasında hökumət subsidiyalarının alınması	223	544	200,000
Hesabat dövründə hökumət subsidiyaları hesabına alınmış torpaq, tikili, avadanlıqlar üzrə tanınmış məsrəflərin uçota alınması	113	531	200,000
Hesabat dövründə müəssisənin dövrüyyə vəsaiti hesabına alınmış torpaq, tikili, avadanlıqlar üzrə tanınmış məsrəflərin uçota alınması	113	531	300,000
Hesabat dövründə gəlir yanaşması metoduna əsasən torpaq, tikili, avadanlıqların balansda götürülməsi (200 +300)	111	113	500,000
Hesabat dövründə gəlir yanaşması metoduna əsasən hökumət subsidiyaları hesabına balansda əks etdirilmiş torpaq, tikili, avadanlıqlar üzrə amortizasiya üzrə xərclərin tanınması (200*10%)	202	112	20,000
Hesabat dövründə gəlir yanaşması metoduna əsasən, müəssisənin dövrüyyə vəsaiti hesabına balansda əks etdirilmiş torpaq, tikili, avadanlıqlar üzrə amortizasiyanın hesablanması (300*10%)	202	112	30,000
Hesabat dövründə gəlir yanaşması metoduna əsasən sair gəlirlərin tanınması	544	611	20,000

Bir çox hallarda müəssisənin hökumət subsidiyası ilə bağlı konkret xərclərin tanınması zamanı subsidiyalar müvafiq xərcin tanındığı hesabat dövründə mənfəət və ya zərərdə kimi tanınırlar. Həmçinin, amortizasiya edilən aktivlərə aid edilən subsidiyalar da amortizasiya xərclərinin tanındığı hesabat dövründə eyni nisbətə gəlirə aid edilir (maddə 17).

Misal 8.

Müəssisə istehsalla məşğuldur və fəaliyyətin davam edilməsi məqsədi ilə 320,000 manat dəyərində dəzgah alır. Dəzgahın faydalı istifadə müddəti 8 ildir və həmin dəzgahın düz

AUDİT 2022, 3 (37), səh.3-17.

AUDIT 2022, 3 (37), pp. 3-17.

xətt metodu ilə amortizasiya olunduğunu fərz etsək, bu müddətdən sonra onun son qalıq dəyəri sıfıra bərabər olacaqdır. Dəzğahın alınması üçün müəssisəyə 120,000 manat məbləğində subsidiya verilir.

Müəssisə əldə edilmiş dəzğahın faydalı istismar müddətinə uyğun olaraq 40,000 (320,000/8) manat məbləğində amortizasiya ayırmalarını hesablamaqla, onun adi fəaliyyəti ilə bağlı müvafiq istehsal məsrəflərini uçota alınmasını təmin etmişdir.

Amortizasiya 8 il müddətində proporsional qaydada olduğundan, subsidiyaya aid aktivlər üzrə amortizasiya xərclərinin və gəlirin tanınması da göstərilən qaydada və müddətdə uçotda, yəni hər il üçün 15,000 (120000/8) manat məbləğində əks etdirilməlidir.

Eyni qaydada, həmçinin müəssisənin tətbiq etdiyi amortizasiyanın azalan qalıq metodu əsasında gəlirin tanınması müəyyən olunur.

Göstərilən maliyyə əməliyyatları üzrə aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

Maliyyə əməliyyatının adı	Debet	Kredit	Məbləğ (manatla)
Şərtlər əsasında uzunmüddətli hökumət subsidiyalarının alınması	223	444	120,000
Hesabat dövründə hökumət subsidiyalarının uçota alınması	444	544	15000
Hesabat dövründə hökumət subsidiyaları hesabına alınmış dəzğah üzrə tanınmış məsrəflərin uçota alınması	113	531	120,000
Hesabat dövründə müəssisənin dövriyyə vəsaiti hesabına alınmış dəzğah üzrə tanınmış məsrəflərin uçota alınması	113	531	200,000
Hesabat dövründə gəlir yanaşması metoduna əsasən dəzğahın balansda götürülməsi (120 +200)	111	113	320,000
Hesabat dövründə hökumət subsidiyaları hesabına balansda əks etdirilmiş dəzğah üzrə amortizasiya xərclərinin tanınması (120/8)	202	112	15,000
Hesabat dövründə müəssisənin dövriyyə vəsaiti hesabına balansda əks etdirilmiş dəzğaha amortizasiyanın hesablanması (200/8)	202	112	25,000
Hesabat dövründə gəlir yanaşması metoduna əsasən sair gəlirlərin tanınması	544	611	15000

Amortizasiya edilməyən aktivlərə aid edilən subsidiyalar həmçinin müəyyən öhdəliklərin yerinə yetirilməsini tələb etdikdə, bu subsidiyalar həmin öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üzrə faktiki məsrəflərin çəkildiyi hesabat dövrlərində gəlir kimi tanınmalıdır. Məsələn, subsidiyanın torpaq sahəsi şəklində təqdim edilməsi, torpaq sahəsi üzərində binanın tikilməsi ilə şərtləndirilə bilər və beləliklə, həmin növ subsidiyanın binanın istismar müddəti ərzində mənfəət və ya zərərdə tanınması münasib ola bilər (maddə 18).

Misal 9.

Müəssisə mövcud olan istehsalatı genişləndirmək məqsədi 500,000 manat subsidiya əldə etmişdir. Dövlət tərəfindən subsidiyanın verilməsi şərti ondan ibarət idi ki, müəssisə əldə etdiyi torpaq sahəsində 1800000 manat məbləğində kənd təsərrüfatı məhsullarının saxlanması üzrə anqar tikəcəkdir. Torpaq sahəsi sonsuz faydalı istifadə müddətinə malik olduğuna görə müəssisənin amortizasiya strategiyası bu torpaq sahəsində tikiləcək anqarın 25 il ərzində 40,000 (1800000/25) manat məbləğində amortizasiya etməkdən ibarətdir. Burada, subsidiya əldə olunan aktivin, yəni torpaq sahəsinin faydalı istifadə müddəti üzrə deyil, əlavə məsrəflər yaranan dövrlər üzrə - bizim misalda 20000 (500000/25) manat məbləğində 25 il müddətində amortizasiya xərci kimi tanınmalıdır.

Qeyd olunan maliyyə əməliyyatları üzrə aşağıdakı mühasibat yazılışları aparılmalıdır:

Maliyyə əməliyyatının adı	Debet	Kredit	Məbləğ (manatla)
Şərtlər əsasında uzunmüddətli hökumət subsidiyalarının alınması	223	444	500,000
Hesabat dövründə tanınmış hökumət subsidiyalarının anınması	444	544	20,000
Hökumət subsidiyaları hesabına torpaq, tikili və avadanlıqların əldə olunması	113	531	500,000
Müəssisənin dövriyyə vəsaiti hesabına torpaq, tikili və avadanlıqların əldə olunması	113	531	1,300,000
Hesabat dövründə torpaq, tikili və avadanlıqların balansə götürülməsi (500 +1,300)	111	113	1,800,000
Hesabat dövründə hökumət subsidiyaları hesabına torpaq, tikili və avadanlıqlar üzrə amortizasiyanın hesablanması (500/25)	202	112	20,000
Hesabat dövründə müəssisənin dövriyyə vəsaiti hesabına torpaq, tikili və avadanlıqlar üzrə amortizasiyanın hesablanması (1,300/25)	202	112	52,000
Hesabat dövründə hökumət subsidiyalarının gəlirdə əks olunması	544	611	20,000

Hökumət subsidiyaları bir sıra şərtlərlə müşayiət olunan maddi və fiskal yardım paketinin müvafiq hissələri kimi təqdim olunduqda, həmin subsidiyalar eyni qaydada, onların yaranmasına səbəb olan məsrəf və xərclərin çəkildiyi dövrdə gəlir kimi tanınmalıdır. Belə subsidiyaların bir hissəsinin bir əsasda, digər hissəsinin isə digər əsasda bölüşdürülməsi məqsədmüvafiq hesab edilə bilər (maddə 19).

Yəni, müəssisələrin rəhbərləri tanınmanın hansı formasının daha müvafiq olması barədə qərar verməzdən əvvəl, əldə edilən bütün aktivləri, subsidiyaların mahiyyətini və götürülən öhdəlikləri nəzərdən keçirməli və mümkün olduğu halda, subsidiya olunan, tanınan bütün aktivlər hər bir aktiv üzrə ayrılıqda tətbiq olunacaq amortizasiyasına uyğun şəkildə mənfəət və zərər haqqında hesabatda tanınmalıdır.

Misal 10.

Müəssisəyə istehsal fəaliyyətini təşkil etmək məqsədi ilə qeyri-maddi aktivlərin alınması üçün 80,000 manat məbləğində 5 illik, habelə əvəzsiz mühasibat uçotu üzrə xidmətinin göstərilməsinə görə 36,000 manat məbləğində 1 illik – cəmi 116,000 manat məbləğində hökumət subsidiyası verilmişdir.

Əldə edilən bütün aktivlər yeni istehsal sahəsinin avadanlıqla təchiz edilməsi üçün tələb olduğundan, həmin aktiv üzrə alınması nəzərdə tutulan subsidiyanı, onun digər hissəsindən ayırmaqla müvafiq subsidiya kimi uçota almaq mümkündür.

Subsidiyanın əsas hissəsini təşkil edən aktivlərlə bağlı qeyd etmək lazımdır ki, bu subsidiyaya aid olan gəlir ilkin məsrəflər baxımından mümkün olduğu halda, hər bir aktiv üzrə tətbiq olunacaq amortizasiya əsasında tanınmalıdır.

Mühasibat uçotu üzrə xidmətin əvəzsiz göstərilməsinə görə 36,000 manat məbləğində bir il müddətinə verilmiş hökumət subsidiyası həmin məbləğdə gəlir kimi tanınmaqla həmin xidmətlərin satışı ilə bağlı xərcləri bərpa etməlidir.

Bu maliyyə əməliyyatlarının əks etdirilməsi üzrə aşağıdakı müxabirələşmələr verililməlidir:

AUDİT 2022, 3 (37), səh.3-17.

AUDIT 2022, 3 (37), pp. 3-17.

Maliyyə əməliyyatının adı	Debet	Kredit	Məbləğ (manatla)
Şərtlər əsasında aktivlərin alınması ilə bağlı uzunmüddətli hökumət subsidiyalarının tanınması (5 illik)	223	444	80,000
Hesabat dövründə tanınmış hökumət subsidiyalarının uçota alınması (80/5)	444	544	16,000
Hesabat dövründə hökumət subsidiyaları hesabına alınmış qeyri-maddi aktiv üzrə tanınmış məsrəflərin uçota alınması	103	538	80,000
Hesabat dövründə gəlir yanaşması metoduna əsasən qeyri-maddi aktivin balansda götürülməsi	101	103	80,000
Hesabat dövründə hökumət subsidiyaları hesabına balansda əks etdirilmiş qeyri-maddi aktiv üzrə amortizasiya xərclərinin tanınması (80/5)	202	112	16,000
Hesabat dövründə hökumət subsidiyası üzrə gəlirin tanınması	544	611	16,000
Şərtlər əsasında mühasibat uçotu üzrə əvəzsiz xidmətin göstərilməsi ilə bağlı qısamüddətli hökumət subsidiyalarının alınması (illik)	223	544	36,000
Hesabat dövründə hökumət subsidiyaları hesabına əvəzsiz göstərilmiş xidmətlərin xərcdə tanınması (500/25)	202	201,533,522, 112,102,538	36,000
Hesabat dövründə hökumət subsidiyası üzrə gəlirin tanınması	544	611	36,000

Müəssisəyə keçmişdə, o cümlədən keçən hesabat dövründə çəkilmiş xərclərin və ya zərərlərin kompensasiyası məqsədi ilə və ya heç bir müvafiq gələcək məsrəflərlə bağlı olmayan təxirsiz maliyyə dəstəyi kimi təqdim edilən hökumət subsidiyası, onun alındığı hesabat dövründə gəlir kimi tanınmalıdır (maddə 20).

Burada, məsrəflər müəssisənin keçmiş hesabat dövrlərində xərc kimi göstərildiyindən, lakin kompensasiya edilmədiyindən şərtlər əsasında tanınmış və ödənilməmiş belə subsidiyalar müvafiq debitor borcu kimi, alındığı hesabat dövründə isə - mənfəət və zərər haqqında hesabatda gəlirdə uçota alınır.

Eyni zamanda, maliyyə hesabatlarında bu cür tanınmış subsidiyalarla bağlı məlumatlar izahlı qeydlərdə açıqlanmalıdır.

Misal 11.

Müəssisə istehsal fəaliyyətini həyata keçirir və yaranmış tələb və təklifə uyğun olaraq istehsal edəcəyi hazır məhsulun satışı ilə bağlı müəyyən olunan zərərlərin kompensasiyası məqsədi ilə 50 000 manat məbləğində hökumət subsidiyasının alınmasına müvəffəq olur.

Lakin şərtlər əsasında subsidiyaların tanınmasına baxmayaraq, onların müəssisəyə köçürülməməsi səbəbindən müəssisənin keçmiş hesabat dövrlərində uçota alınmış xərclər kompensasiya edilməmiş və subsidiyaların ödənilməsi alındığı hesabat dövründə təmin olunmuşdur.

Göstərilən subsidiyaların mənfəət və zərər haqqında hesabatda alındığı hesabat dövründə gəlir kimi tanınması üzrə aşağıdakı mühasibat yazılışları verilməlidir:

AUDİT 2022, 3 (37), səh.3-17.

AUDIT 2022, 3 (37), pp. 3-17.

Maliyyə əməliyyatının adı	Debet	Kredit	Məbləğ (manatla)
Keçmiş hesabat dövründə zərərlərin əks olunması	801	701	50,000
Keçmiş hesabat dövründə tanınmış hökumət subsidiyaları üzrə cari debitor borclarının yaranması	217	544	50,000
Keçmiş hesabat dövründə tanınmış hökumət subsidiyaları üzrə gələcək gəlirlərin uçota alınması	544	542	50,000
Hesabat dövründə keçmiş hesabat dövrlərində tanınmış hökumət subsidiyaları üzrə debitor borclarının ödənilməsi	223	217	50,000
Hesabat dövründə keçmiş hesabat dövrlərində uçota alınmış kompensasiya edilməmiş xərclərlə bağlı hökumət subsidiyası üzrə gəlirin tanınması	542	611	50,000
Eyni zamanda	611	801	50,000

Bəzi hallarda hökumət subsidiyaları hər-hansı konkret xərclərin ödənilməsinə deyil, yalnız müəssisəyə birbaşa maliyyə dəstəyinin göstərilməsi məqsədi ilə təqdim edilə bilər. Belə subsidiyalar, adətən fərdi müəssisə ilə məhdudlaşdırılır və onlar gəlirə əldə edilməsi üçün tələb olunan şərtlərə uyğun gəlidiyi hesabat dövründə gəlir kimi tanına bilər.

Hökumət subsidiyası müəssisə tərəfindən keçən hesabat dövründə çəkilən xərclərin və ya zərərlərin kompensasiyası məqsədi ilə də alınə bilər. Belə subsidiya, onun təsirinin aydın anlaşılmasını təmin edən açıqlama ilə birlikdə, subsidiyanın alındığı hesabat dövrünün mənfəət və ya zərər kimi tanınır (maddələr: 21-22).

Qeyri-monetar hökumət subsidiyaları

Hökumət subsidiyası müəssisənin istifadəsi üçün verilən torpaq, tikili və avadanlıqlar, habelə digər vəsaitlər qeyri-monetar aktiv formasında verilə bilər. Belə hallarda həm subsidiya, həm də qeyri-monetar aktiv bu ədalətli dəyər əsasında uçota alınmalıdır (maddə 23). Bu zaman 101, 103, 111, 113, 121,123, 131, 141, 193, 201, 205,207 №-li hesabların müvafiq subhesabların debeti və 544. 444 №-li hesabatların krediti üzrə mühasibat yazılışları verilir.

Misal 12.

Müəssisə şərtlər əsasında xidmət sahəsində fəaliyyətini təşkil edilməsi üçün 150,000 manat məbləğində qiymətləndirilmiş ehtiyatları qısamüddətli qeyri-monetar subsidiya şəklində əldə etmişdir.

Göstərilənlərlə əlaqədar, aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

Maliyyə əməliyyatının adı	Debet	Kredit	Məbləğ (manatla)
Şərtlər əsasında aktivlərin alınması ilə bağlı ehtiyatların qeyri-monetar subsidiya şəklində əldə edilməsi	201	544	150,000
Şərtlər əsasında sahəsində xidmətlərin təşkil olunması üçün məsrəflərin tanınması	202	201,102,112, 533,522.538	150,000
Şərtlər əsasında göstərilmiş xidmətlərin məsrəflərdə tanınması	701	202	150,000
Şərtlər əsasında göstərilmiş xidmətlərin zərərdə tanınması	801	701	150,000
Hesabat dövründə hökumət subsidiyası üzrə gəlirin tanınması	544	611	150,000
Eyni zamanda	611	801	150,000

Aktivlərə aid olan subsidiyaların təqdim edilməsi

Aktivlərə aid olan hökumət subsidiyaları, həmçinin ədalətli dəyəri ilə qeyri-monetar subsidiyaları balans hesabatında ya gələcək dövrün gəliri kimi əks etdirilməli, ya da aktivin balans dəyərinin hesablanması üçün onların çıxılması vasitəsilə təqdim edilməlidirlər.

Maliyyə hesabatlarında aktivlərə aid subsidiyaların (və ya onların hissələrinin) təqdim edilməsinin iki üsulu münasib alternativlər kimi nəzərə alınır.

a) subsidiya aktivin faydalı istismar müddəti ərzində müntəzəm və səmərəli əsasda gəlir kimi tanınan gələcək dövrün gəliri kimi uçota alınır.

b) subsidiya aktivin balans dəyərinin hesablanması zamanı çıxılır. Subsidiya amortizasiya xərcinin azaldılması kimi amortizasiya edilən aktivin faydalı istismar müddəti ərzində mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Aktivin alınması ilə bağlı subsidiyaların əldə edilməsi müəssisənin pul vəsaitlərinin hərəkətində əhəmiyyətli dəyişikliklərə səbəb ola bilər. Bu aktivlərə qoyulmuş ümumi investisiyaların dəyərinin əks etdirilməsi məqsədi ilə belə dəyişikliklərin vəziyyəti haqqında hesabatda və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatda ayrıca maddələr kimi açıqlanmalıdır (maddə 28).

Gəlirə aid olan subsidiyaların təqdim edilməsi

Gəlirə aid olan subsidiyalar mənfəət və ya zərərin bir hissəsi kimi kimi ayrıca “Sair gəlir” kimi maddənin daxilində təqdim edilir və ya onlar maliyyə hesabatında müvafiq xərcin əks etdirilməsi zamanı çıxılır.

Birinci metodun tərəfdarları xalis gəlirlərin və xərclərin maddələrinin bir-biri ilə əvəzləşdirilməsinin düzgün olmadığını və subsidiyanın xərclərdən ayrılmasının subsidiyanın təsir göstərmədiyi digər xərclərlə müqayisə edilməsini asanlaşdırdığını hesab edirlər.

İkinci metodun müdafiəsinə subsidiyanın olmadığı təqdirdə müəssisənin bu xərcləri ola bilsin çəkməyəcəyinə və buna görə də subsidiya hesablanmadan xərcin göstərilməsi yanlış fikrə gətirib çıxara biləcəyinə əsaslanan dəlillər gətirilir.

Hər iki metod gəlirə aid olan subsidiya haqqında informasiyanın təqdim edilməsi üçün münasib hesab edilir. Gəlirə aid olan subsidiya haqqında informasiyanın təqdim edilməsi maliyyə hesabatının düzgün anlaşılmasına bilməsi üçün tələb oluna bilər. Subsidiyanın ayrıca açıqlanması tələb olunan gəlirlərin və xərclərin hər hansı maddəsinə təsiri göstərilməlidir (maddələr: 29-31).

Hökumət subsidiyalarının geri qaytarılması

Geri qaytarılan hökumət subsidiyası uçot qiymətləndirilməsinin dəyişikliyi (bax. “Uçot siyasəti, uçot qiymətləndirmələrində dəyişikliklər və səhvlər” adlı 8 №-li MUBS) kimi uçota alınmalıdır. Gəlirə aid olan subsidiyanın qaytarılması, ilk növbədə, bu subsidiyaya görə yaradılmış təxirə salınmış daxilolmaların amortizasiya edilməmiş məbləğində tanınır. Qaytarılan məbləğin belə təxirə salınmış daxilolmadan artıq olan hissəsində və ya təxirə salınmış daxilolmanın mövcud olmadığı təqdirdə subsidiyanın qaytarılması birbaşa mənfəət və ya zərərdə tanınmalıdır. (maddələr: 32,33)

Misal 13.

İstehsalla məşğul olan müəssisə 146400 manat məbləğində subsidiya almışdır. Subsidiyanın şərtlərinə əsasən, müəssisə növbəti 2 il ərzində qeyri-istehsal sahəsində xidmətlərin təş-

AUDİT 2022, 3 (37), səh.3-17.

AUDIT 2022, 3 (37), pp. 3-17.

kil olunması üçün 500 manat məbləğində təyin olunmuş məvaciblə hər il minimum 10 nəfəri işə götürməli və bununla bağlı olan DSMF-na müvafiq ayrımaları əlavə etməklə müvafiq məsrəflərini 73200 (500*10*12*1.22) manat məbləğində artırmalıdır. Şərtlərin icrasına görə, müəssisəyə hər il üçün alınmış subsidiyanın 50% miqdarında vəsaitin saxlanılmasına icazə verilir. Şərtin yerinə yetirilmədiyi təqdirdə isə, müəssisə həmin il üçün təxirə salınmış kreditin amortizasiya edilmiş məbləğini və subsidiyanın 10%-ni əlavə olaraq geri qaytarmalıdır.

Müəssisə, müəyyən şərtlərə əməl etdiyindən subsidiyanı 1-ci ildə bərabər səviyyədə və ya hər il üçün 50% gəlirə köçürülmüş, lakin 2-ci ildə bu şərtlərin riayət edilməməsinə görə əldə olunmuş subsidiyanın 60%-ni geri qaytarmaq məcburiyyətində olmuşdur.

Göstərilənlərlə əlaqədar aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

Maliyyə əməliyyatının adı	Debet	Kredit	Məbləğ (manatla)
Şərtlər əsasında aktivlərin alınması ilə bağlı uzunmüddətli hökumət subsidiyalarının alınması	223	444	146,400
Hesabat dövründə alınmış hökumət subsidiyasının tanınması	444	544	73,200
Şərtlər əsasında qeyri-istehsal sahəsində xidmətlərin təşkil olunması üçün xərclərin məstəflərdə tanınması	202	533,522	73,200
Hesabat dövründə hökumət subsidiyası üzrə gəlirin tanınması	544	611	73,200
Eyni zamanda	611	801	73,200
Hesabat dövründə tanınmış hökumət subsidiyaları üzrə gələcək dövrün gəlirlərinin uçota alınması	444	542	73,200
Şərtlərin pozulmasına görə hesabat dövründə subsidiyanın yerdə qalan hissəsinin geri qaytarılması	444	223	73,200
Şərtlərin pozulmasına görə hesabat dövründə subsidiyanın 10%-nin əlavə olaraq geri qaytarılması (146,400*10%)	801	731	14,640

Y E K U N

Milli sərhədləri tanımayan iqtisadi və maliyyə münasibətlərinin qlobalaşdırılması və beynəlləşdirilməsi obyektiv olaraq 2004-cü il 02 sentyabr tarixdə "Mühasibat uçotu haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununun qəbul edilməsi ilə nəticələnmişdir.

Beynəlxalq regional layihələrdə transmilli korporasiyaları, beynəlxalq maliyyə və investisiya bazarları ilə yanaşı, milli İctimai Əhəmiyyətli Qurumların aktiv iştirak etməsi mühasibat uçotu sahəsində aparılan islahatın ikinci mərhələsində bu standartların əhəmiyyətinin artmasına səbəb olmuşdur.

Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları sistemində "Hökumət subsidiyalarının uçotu və hökumət yardımı haqqında məlumatın açıqlanması" adlı 20№-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartının tətbiqi xüsusiyyətlərini nəzərə alaraq, bu standartın maddəbammaddə maliyyə əməliyyatlarının mühasibat uçotunda əks etdirilməsini şərh etməklə, müvafiq Təhsil Standartının hazırlanması məqsədəuyğundur.

AUDİT 2022, 3 (37), səh.3-17.

AUDIT 2022, 3 (37), pp. 3-17.

Ədəbiyat siyahısı:

1. “Mühasibat uçotu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu, 29 iyun 2004-cü il, Bakı. <https://e-qanun.az/framework/5458>;
2. Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyinin Kollegiyasının “30” yanvar 2017-ci il tarixli Q-01 Nəli Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına Əsasən Mühasibat Uçotunun Aparılması Qaydaları. <https://e-qanun.az/framework/34909>
3. Hökumət subsidiyalarının uçotu və hökumət yardımı haqqında məlumatın açıqlanması”adlı 20№-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartı.
http://www.anl.az/down/meqale/muhasibat_ucotu_audit/2011/4/569818.pdf
4. “Maliyyə hesabatlarının təqdimatı” adlı 1№-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartı.
5. “Maliyyə aləti” adlı 9№-li Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartı.
6. Учебное пособие «АССА ДипФР», 2020 г. www.training.pwc.ru;
7. Maliyyə Hesabatları üzrə Konseptual Əsaslar, 2010-cu il <http://maliyye.gov.az/>
8. Cəfərov E.O. “Maliyyə hesabatının konseptual əsasları”, Bakı, Mühasibat və uçot. 2019. səh.39-52
9. Cəfərov E.O. “Maliyyə hesabatının konseptual əsasları”, Bakı, Mühasibat və uçot. 2019. Səh.53-67
10. Collings S. (2012) "Grant accounting: What you need to know", Accountingweb (online site).
<https://www.accountingweb.co.uk/business/financial-reporting/grant-accounting-what-you-need-to-know>;
11. Foley C. "IAS 20 – Accounting for Government Grants and Disclosure of Government Assistance"pp.6.
<https://www.cpaireland.ie/CPAIreland/media/Education-Training/Study>.

*Джафаров Эльхан Орхан оглы,
доктор философии по экономике, доцент,
Азербайджанский Государственный
Экономический Университет,
E-mail: elkhan.jafarov@inbox.ru
© Джафаров Э.О., 2022*

ОСОБЕННОСТИ ОТРАЖЕНИЯ ФИНАНСОВЫХ ОПЕРАЦИЙ В УЧЕТЕ В СООТВЕТСТВИИ С МСФО № 20 «УЧЕТ ГОСУДАРСТВЕННЫХ СУБСИДИЙ И РАСКРЫТИЕ ИНФОРМАЦИИ О ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОМОЩИ»

Р Е З Ю М Е

Целью исследования является изучение состояния применения особенностей отражения финансовых операций в бухгалтерском учете, в соответствии с требованиями представленными в МСФО № 20 «Учет государственных субсидий и раскрытие информации о государственной помощи» на основе нормативно-правовых актов и научно-теоретических подходов, принятых в Азербайджане.

Методология исследования – исходя из требований стандарта, при оценке отражения финансовых операций в бухгалтерском учете использовались такие методы, как синтез, анализ и сравнение.

Результаты исследования - с целью достижения высоких финансовых показателей, рассчитанных для непрерывного осуществления деятельности в коммерческих организациях, в результате применения МСФО № 20 «Учет государственных субсидий и раскрытие информации о государственной помощи» были проведены исследования проведенных мероприятий, обеспечивших повышение качественных характеристик финансовой информации, отражаемой в этих отчетах.

Практическая значимость исследования – были проведены анализы по более достоверному и прозрачному отражению финансовых операций в бухгалтерском учете, в соответствии с применением МСФО № 20 «Учет государственных субсидий и раскрытие информации о государственной помощи» в процессе подготовки отчетности со стороны коммерческих организаций, учитывая важность формирования финансовых ресурсов в этих организациях.

Оригинальность и научная новизна исследования - на основе принятых в Азербайджане нормативно-правовых актов и научно-теоретических подходов в отношении раскрытия отдельных статей, указанных в МСФО № 20 «Учет государственных субсидий и раскрытие информации о государственной помощи», были даны комментарии об особенностях отражения финансовых операций в бухгалтерском учете.

Ключевые слова: государственные субсидии, государственная помощь, субсидии на основе активов, субсидии на основе доходов, субсидии на пожертвования, немонетарные государственные субсидии.

*Elkhan Orkhan Jafarov,
Ph.D.(Econ.), Associate Professor,
Azerbaijan State University of Economics,
E-mail:elkhan.jafarov@inbox.ru
© E.O. Jafarov, 2022*

**FEATURES OF THE REFLECTION OF FINANCIAL TRANSACTIONS IN
ACCOUNTING IN ACCORDANCE WITH INTERNATIONAL ACCOUNTING
STANDARD 20 "ACCOUNTING FOR GOVERNMENT GRANTS AND
DISCLOSURE OF GOVERNMENT ASSISTANCE"**

A B S T R A C T

The purpose of the study is to study the state of application of the features of accounting of financial transactions, within the presented requirements in the IAS 20 "Accounting for Government Grants and Disclosure of Government Assistance" based on normative legal acts and scientific-theoretical approaches adopted in Azerbaijan.

The methodology of the research - methods such as synthesis, analysis and comparison were used during the assessment of the reflection of financial transactions in accounting based on the requirements of the standard.

The practical importance of the research - analyzes were carried out on a more reliable and transparent reflection of financial transactions in accounting, in accordance with the application of IAS 20 "Accounting for Government Grants and Disclosure of Government Assistance" in the process of preparing reports from commercial organizations, taking into account the importance of generating financial resources in these organizations.

The results of the research - studies have been conducted in order to achieve high financial indicators calculated for the continuous implementation of activities in commercial organizations, as a result of the application of the IAS 20 "Accounting for Government Grants and Disclosure of Government Assistance", ensuring the increase of the quality characteristics of the financial information reflected in those reports.

The originality and scientific novelty of the research - on the basis of the normative legal acts and scientific-theoretical approaches adopted in Azerbaijan and regarding the disclosure of certain items specified in IAS 20 "Accounting for Government Grants and Disclosure of Government Assistance", comments were given on the features of the reflection of financial transactions in accounting.

Keywords: government subsidies, government assistance, asset-based subsidies, income-based subsidies, donation subsidies, non-monetary government subsidies.

*Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur:
01.07.2022
Təkrar işləməyə göndərilmişdir:
11.07.2022
Çapa qəbul olunmuşdur: 15.07.2022*

*Дата поступления статьи в редак-
цию: 01.07.2022
Отправлено на повторную обра-
ботку: 11.07.2022
Принято к печати: 15.07.2022*

*The date of the admission of the article
to the editorial office: 01.07.2022
Send for reprocessing: 11.07.2022
Accepted for publication: 15.07.2022*